

Iparraldeko Sindikatuak

Xipri Arbelbide

Iparraldeko Sindikatuak aiparatzekoan, bi gauza erran behar ditut: Langile-sindikatuak bezala, nekazari-sindikatuak ere aipatu behar ditudala; Hegoaldean ELA eta LAB sindikatu abertzaleak langilerian baldin badira sortu, Iparraldeko Sindikatuen historia Frantziakoanari josirik dago.

Hasiko gara, beraz, langile-sindikatuetarik eta, beren historiari behatuz, ikusiko dugu zer diren sindikatu horiek. Gero pasatuko gara nekazari-sindikatuetara.

Langile-Sindikatuak

CGT

CGTren historia

Joan den mendean sortu ziren bi langile batasun mota. Alde batetik, ofizio bakoitzeko langileak elkarretaratu ziren eta elkarte horiek federatu ziren. Bestaldetik, beren herrietan elkarretaratu ziren ofizio diferentetako langileak.

Lehenek sortu zuten «La Fédération Nationale des Syndicats», besteek «La Fédération Nationale des Bourses du Travail», «Bourse du Travail» deitu zuten eta, beren herriko biltokia.

1892an Frantses legeak onartu zituen ofizialki sindikatuak; 1895ean, gorago aipatu bi federazio horiek elkarretaratu ziren, «Confédération Générale du Travail» sindikatua sortzeko. Geroztik hor dago beti CGT sindikatua.

Hastapenean, ideia anarkistak franko zabalduak ziren sindikalista batzuen artean. Emeki-emeki du batasunak gaina hartuko. Anarkismoaren indar hori agertuko da 1906an: politikeroek bildu nahi zituztela ikusirik, politikatik bereiz egotea deliberatu zuten.

1917an, Errusiako Iraultza komunista izan zenean, komunisten arrakasta eta indarra hedatu zen. Frantziako komunistak ez zitzaizkien CGTko buruen manuei jarraikitzen, bereziki orduan izan ziren greba handi batzuetan: politika-arrazoiak, sindikatuarenei nagusitzen!

CGTren maioriak, minoria komunista kanpo bota zuen eta azken hauek sortu zuten bigarren sindikatu bat, CGTU («Confédération Générale du Travail Unitaire»). Bigarren hau, alderdi komunistari hurbil zegoen eta klase-borroka zeukan bere teoria. CGT, aldiz, nahiz sozialistei hurbil, alderdi politikoetarik ahal bezain urrun zebilen eta borroka baino laketago zitzaizkion negoziaketak.

1936an giro berezia izan zen Frantzian: botere politikoa ezkerren eskuetan zegoen «Front Populaire» delakoarekin (Herri Batasuna). Langileek orduan erdietsi zituzten asko dretxo: astean berrogei ordu lan, oporrak eta beste.

Politika aldetik haizea batasunari buruz ari eta sindikatuak ere haize berak hartu zituen: CGT eta CGTU bi sindikatuak arraelkarretaratu ziren. Tirabirak laster sortu ziren; baina gerla etorri zen eta gerla-giroan ez zitekeen bereizterik aipa. Gerla-ondoan ere ez: gobernamentuan zeuden, komunistetarik MRPko girstinoetaraino!

Gerla-aitzin CGT batuak ez zuelarik miliun bat kiderik, gerla bukatzearekin sei miliunetara igan zen kolpez. Komunistek baizik ez zuten, kide berri horien formatzeko gai zen militanterik eta sindikatuaren kontrola hartu zuten.

CGTren buru zen biltzar txikiak, De Gaulle-ren konstituzio-projektuaren kontra bozkatzera deitu zituen sindikalista guztiak. Dei hori ez zuten hurbiltzekorik ere denek onartu.

Gainera, erresistentzian parte harturik, sindikalista buruetan baziren denbora berean, politika mailan erresponsabilitateak bazituztenak, edo administrazioko kargu handi batzu. Horiek denak CGTren araudien kontra ziren. Sindikatua alderdi politikoen zerbitzari bilakatzea arriskatzen zuen.

Sindikalista-andana bat CGTtik jalgi ziren, beste sindikatu bat sortzeko: CGT-FO («Confédération Générale du Travail - Force Ouvrière»), gaur FO izenarekin ezagutua dena. 1947an zen.

Sindikatu hau bere sortzeak markatu du: komunismoaz eta politikaz minbera da, bi puntu horiek bait dute CGTgandik urrundu.

Bestalde, CGTk sindikatu iraultzaile eta borrokari nahi duelarik izan, FO eztiago izanen da. Borroka baino laketago zaizkio negoziaketak eta tratuak.

Iparralde honetan gobernamentuaren mutiletan dauka bere indarririk handiena (posta, argi-indar eta beste). Pribatuan, aldiz, oso ahul dago.

CGTgandik bereizi zelarik, FOk bere zuzendaritza Baionan atxeki zuen departamentu guztiko, lehen CGTk zuen bezala, hau aldiz Pabera zihoala, departamentuko hiri nagusira.

CGTren ideologia

CGTk, historikoki, alderdi komunistarekin zerikusirik badauela ikusi dugu; 1947az gero, komunistek kontrolatzen dute: Sindikatu horren buru den biltzar txikian, bi edo hiru salbu, denak komunistak dira, eta CGTren buruetarik bada beti, alderdi komunistaren buru den biltzar txikian.

Horrek ez du erran nahi CGT sindikatuan dauden guztiak komunistak direlakorik. Bada besterik ere eta komunistak badira sindikatu horretarik kanpo.

Beren oinarrizko sinesteetarik bat klase-borroka dute.

Gaurko ekonomi krisiari aterabide bat baizik ez diote ikusten: langileen soldatak goititzea: soldatak goitituz, langileriak gehiago erosiko du eta lantegiek lana izango dute.

Ez dira industriaren birmoldatzearen kontra, langileei formazio bat emana zaien ber, tresna eta lanbide berriei lotzeko gai izateko gisan... eta lanpostu berri bat emana zaien ber.

Lanorduen gutxitzea onartzen dute, soldata ez ukitzekotan: diruketa bera 100 langileri emana baldin bazaie eta ez 80ri, 20 langilerentzat soluzio bat izanen da. Ez ekonomiarentzat oro-

korki: diruketa bera da merkatuan, kontsumo bera izanen da, lantegiek ez dute lan gehiago izanen.

Soluzio hau saiatua izan da Dassaut-Bréguet lantegian: nagusiak ez du hitzeman bezainbat langile berri hartu. Gainera, bertze langileen soldata % 1ez baizik ez da goititu urte berean; inflazioaz kontu atxekiz aitzineko urteari behatuz, txikitu da, hots, aitzineko urtean baino gutxiago eros dezakete lantegi horretako langileek... Eta lantegiak, bere irabaziak % 23an emendatu ditu urte berean.

Arrazoi beragatik, ez dute denbora-erdiko lanik onartzen, non ez duen norbaitek berak galdatzen denbora-erdi hori, komeni zaiolako.

Heren munduari buruz, harreman berri batzu nahi lituzkete; Heren munduko herrialdeei eman dirua, ez zaie dirudunei baliatu behar: lantegiak han egin, soldatak apalago direlako, hango aberastasanak merke eros eta abar. Haiei eman diruak aitzinatzen lagundu behar ditu, haien beharrei behatuz zaie laguntza eman behar. Herri horiek aberatsago, eta gehiago erosiko dute, eta ekonomia guztiarentzat hobe izanen da. Lur honetan aski aberastasan badela uste dute (bai eta gizonaren gogoan), egun batez gizon guztiak Europako eta Ameriketako bizi-moldera heltzeko.

Indar nuklearra, bertze edozein indarren mailan ezartzen dute. Orainokoa ikatzak baino hil gutxiago egin du. Gizonak menpera dezake indar hori, eta nuklearrak sortzen dituen beldurrak, lehen trenak edo argi-indarrak sortzen zituztenen pareko dauzkate.

CGTrentzat, Euskal problema ez da politika-problema bat, baina kultur problema bat; Euskal problemak sendatu behar du Frantzia barnean.

Estradizioen aurka agertu dira, bai eta bortizkeriaren kontra, izan dadin GALena edo IKena.

Parisek baditu harremanak CC.OO.ekin, baina Baionak ez du harremanik Hegoaldearekin, non ez den beharra sentitzen kasu konkretu batean: hala nola Baionako «Ontzi Olak» problemak izan dituelarik, Gasteizko «Ontzi Ola»rekin harremanetan sartu diren CC.OO.en bidez. Baina ELA izan balitz hango sindikatu azkarrena, harekin ziren harremanetan sartuko.

FEN

1884eko legeak ez zien sindikatuak izateko dretxorik ematen irakasleei. Elkarren arteko batasun batzu sortu zituzten halere, eta

batasun horiek sindikatu bilakatu ziren: SNI («Syndicat National des Instituteurs») formatu zuten, elkarretaratuz, 1920an, CGT barnean sartzen zirela. Baina 1922an CGT bi parte egin zelarik, errientak jalgi ziren, beren arteko batasuna ez hausteko. Bere ber jarri ziren.

1928an, errient ez ziren guztiei ireki zieten beren sindikatua, lanean, irakasle-munduan ari ziren ber. «Fédération Générale de l'Enseignement» deitu zuten (FGE), geroxeago FEN bilakatzen zela («Fédération de l'Education Nationale»).

Baina, irakasleentzat sindikatuak haizu ez zirelarik, baziren jadanik gordekako sindikatuak egin zituztenak, iraultzaileak. Horiek, CGTU komunistan sartu ziren 1922an, baina 1925ean CGTUtik jalgi ziren.

«Front Populaire» famatuaren denboran, haizea batasunari ari eta CGT-CGTU elkarretaratzearekin, irakasleek ez zuten bereiz egoteko arrazoirik. Haiak ere CGT batuan sartu ziren.

1948an, sindikalismoa bi parte egitearekin, referendum bat egin zuten, jalgi behar zuten ala ez jakiteko; % 65 bereiztearen alde agertu ziren.

Gaur egun 500.000 kide dauzka sindikatu honek. Hauteskundeetan % 62,50 egiten du irakasle-munduan, CFDTk % 14,2 egiten duelarik.

Luzaz, anitz erriententzat, ezkertasuna, antiklerikalismoa izan da. Gaur hori aldatu da.

Bertze sindikatuen helburuez gainera, FEN horrek nahi luke haur guztiak eskola publikoan ibil daitezen, hots: eskola pribatuak nazionalizatuak izan daitezen, eta nazionalizatzea onartzen ez badute, diru publikorik gabe utzi.

Urteak eta urteak, errientak izan dira euskararen etsairik handienak: Euskaldunei irakatsi behar zieten frantsesa eta Frantziaren amodioa. Hemen ere egoera aldatzen ari da. Eskola publikoan euskara ikasten da asignatura bezala; klase elebidun batzu sortu dituzte, anitzek sinesten dute gure mintzairan, nahiz zenbaitek klase elebidun horiek sortu zituzten ikastolei konkurrentzia egiteko. Eskola publikoko irakasle asko bada Gau-eskoletan, ala euskara ikasten, ala irakasten.

Ofizialki FENek klase elebidunak baizik ez ditu nahi; errient askok onar lezakete bi sare izan daitezen eskola publikoan, bata elebiduna, bestea euskara hutsean, ikastola publikoa. Maioriak bi

sareak ez zituelako onartzen ez da sartu sindikatu hau «Pizkundea» federazioan.

Minoria batek, ez zegoela konforme erakutsi nahiz, mozio bat egin zuen. Zenbait dozena sinadura bilduko zutela pentsaturik abiatu ziren. Sindikatuan zeudenen 3tik 1ek sinatu zuen.

Laborari-sindikatuaren gisa, FEN horrek baditu inguruan asko gauza: kooperatiba-denda, kotxe-asegurua, irakasleen aseguru soziala eta beste.

CFDT

Joan den mende-hondarrean, Lille eta Lyonon elkarretaratu ziren langile giristino batzu. Beste sindikatuaren sozialismoarekin ez akort, ez eta Elizaren aldera zuten herrarekin, eta halere, langile bezala, zerbait egin behar zutela iruditzen zitzaien. 1891n Leon XIII.a Aita Sainduak idatzi *Rerum Novarum* gutunean atzeman zuten beren dotrina.

Bi aldetara behar zuten borrokatu. Alde batetik, gorrien kontra, eta borroka hori batzutan ukabil-ukaldika egin behar zuten. Bestetik, berriz, nagusien kontra.

1919an sortu zuten «Confédération Française des Travailleurs Chrétiens» (CFTC). «Française» hori hautatu zuten, gorrietan bazirelako «internazionalistak», bereziki anarkistetan, eta CFTC-koek beren burua frantses zeukaten.

Ez zuten klase-borrokarik nahi, Elizak ez zuen horrelakorik onartzen eta! Anaitasunaren bidez dute aitzinatu nahi, Jesusen irakaspenei jarraikiz. Nagusi eta langileek elkar entzutea, elkarrekin akomeatzea lukete nahi.

CGT Sindikatuan, «egun handia» hurbil zelako itxaropenak ematen zion gogortasuna eztituz joan zen urteekin; CFTC, aldiz, buruaz murrua jotzearen bortxaz, gogortuz joanen da, kolaboraziorik ez bait zen ageri nagusien aldetik, giristinoak izanik ere.

Bestalde, giristino ez ziren langileen nonbrea handituz zihoan sindikatuan. 1947an, beren araudietarik kendu zuten *Rerum Novarum* gutunari egiten zioten erreferentzia.

CFT ala CFTC behar zen deitu sindikatu hori? Eztabaida gogorak sortu ziren. Azkenean «C» («Chrétien») horren kontra koek gaina hartu zuten. 1960ko kongresuan bozkatu zuten, gober-

namenduak ez zituela eskola pribatuak lagundu behar, eta hori zerbait zen orduko giristinoentzat!

1964eko kongresuan zuten izena aldatu, giristino izena baztertuz; «Confédération Française Démocratique du Travail» (CFDT) deitu ziren.

Gaurko egunean CFDTko gehienek ezker botatzen dute: % 62 ezker, % 32 eskuin. Baina ez dira alderdi politiko bati lotuak. Beren araudiek debekatzen diete kargu bat izatea sindikatuan eta alderdi politiko batean denbora berean. Sozialista eta autogestionarioak dira.

Egun, CFDTren berezitasun handienetarik bat hauxe dateke: lanorduak partekatzea onartzen dute, zenbaiten soldatak horretarako apalduko badira ere (hein batean halere!). Hiru akordio badiutuzte eginak Baiona alde honetan azken hilabete hauetan: Bréguet-Dassaut, Turboméca eta Baionako autobusetan. Badakite langile anitzek ez dutela horrelakorik onartzen eta hauteskundeetan, akordio horien ondorioak sentituko dituztela botuak galduz; baina gaurko egoeran, urrats hori egitea zuhurtzia zaie.

Lana beste gisa batetara organizatuz ere sor daitezkeela lan-postuak iruditzen zaie, bai eta langileen behar berri batzuei behatuz, hala nola kultur mailan.

Planifikazioak egiten direlarik galdetzen dute, aurretik langileen ordezkariekin mintzatzea, planifikazioa ez dadin langileen kaltetan egin, lantegiaren irabaziei baizik ez behatuz.

Erretreta gazteago hartzea onartzen dute. Soldatak goititzea baino inportanteago zaie soldaten arteko diferentziak txikitzea.

Heren munduaz kontu handia atxekitzen dute, hainbestetarinon non «Tiers-Mondistes» deitzen bait dituzte. Heren munduarekiko harremanak errotik aldatu behar direla diote, haien aberastasunei beren balioa emanez, haien ondasunak haien onetan esplotatuz, Europa eta Amerikak pekatuko badute ere horregatik.

Hala nola Frantziak eta Algeriak sinatu akordioa ontzat hartzen duten: Frantziak besteei baino karioago pagatzen dio petrolio Algeriari; ordainez, Algeriak bere hiri nagusiko metroa Frantziari manatu dio. Biak irabazle dira tratu honetan.

Berriki departamentuko organizazioa berritu dute, Biarnoa eta Euskal Herria bi parte emanez, bakoitza bere ber ari dela, bi departamentu balira bezala. Sindikatu honetan bada asko euskaldun; gehienak beharbada. Ez da harritzeko, Euskal problema hobekien sentitzen duen sindikatua baldin bada.

CFTC

1964ean, maioriak CFDT deitua izatea hautatu zuelarik, minoria batek nahiago izan zuen lehengo izenarekin jarraiki. Gehiengan sindikatu marginal bat zen, salbu Frantziako Iparraldeko Ikatz-meategietan, eta eskola girstinoetan; azken hauetan maioria badu. Emeki-emeki indartuz joan da sindikatu hau, zifrek erakusten diguten bezala.

CGT eta CFDTk, sindikatu erreformistatzat daukate, FO bezala. 1984eko urrian laborantzako langileetan izan hauteskunderetan, FO eta CFTC elkarrekin jarri dira lista berean, harritzeko ere bait da, oroituz FOkoek lehen «gorri» fama zutela eta CFTC, hastapenean, ez zela baitezpada gorrien adiskide!

Lanorduen laburtzeko Europa mailan jokatu behar dela diote, Frantziak ez dezakeela hori bakarrik egin. Lanorduen gutxitzea ez dute onartuko, batzuei kendu orduak ez baldin bazaizkie beste batzuei ematen.

Heren munduari buruz, Elizaren posizioa dute: mundu hone-tako ondasunak partekatu behar direla.

Euskal problemari buruz ez dute posizio ofizialik, problema politiko bat bait da eta ez sindikala. Gorago ikusia dugu, 1946an erabaki zutela sindikatua eta politika bereiz behar zirela.

Zenbait datu

PRUD'HOMMES hauteskundeak, 1979 eta 1982 (Nafarroa Beherea eta Lapurdi)

	1979		1982		Ordezkariek	
	Botuak	%	Botuak	%	1979	1982
Hautesleak	40.671		45.529			
Botuemaileak	24.979	61,41	26.115	57,35		
CFDT	7.669	30,70	7.925	30,34	11	11
CGT	9.524	37,32	8.874	33,98	8	8
FO	5.717	22,88	5.612	21,48	5	6
CFTC	1.412	5,65	2.589	9,91		

1982an CFDTk % 43,28 egin du Nafarroa Beherean. CFDTk, CGTk baino ordezkari gehiago dauka, sail guztietan barne delako; CGT, aldiz, ez.

Hona datu berak Frantziari buruz. 1979koak baizik ez ditugu.

	Botuak	%	Ordezkariak
Hautesleak	12.000.000		
Botuemaileak	7.500.000	62,7	
CFDT	1.700.000	23,1	1.748
CGT	3.100.000	42,4	2.770
FO	1.300.000	17,4	1.262
CFTC	500.000	6,9	183

Sindikatuak eta politika. 1973ko diputatu-hauteskundeetako botua Frantzian.

	Alderdi politikoak					
	Sozialistak	Ezker muturra	Komunistak	Erreformistak	Gehiengoa (Ezkerra)	Eskuina (Ez gehiengoa)
CGT	29	1	58	3	6	3
CFDT	30	11	21	6	27	5
FO	43	3	20	5	23	6
Besteak	23	4	21	16	31	5
Ez-sindikatuak	20	4	23	14	36	3

Nekazari-Sindikatuak

Iparraldeko bizia ulertzeko, nekazari-sindikatuak langileenak bezain inportanteak dira, edo gehiago. Abertzaleak askoz indar gehiago dute hemen. Baina hemen ere, Frantziako sindikatuen historiari loturik dago Euskal Herriareña.

1861ean izan zen Frantzian lehen laborari-batasuna: «Société des Agriculteurs Français», Parise inguruko zelaietan dauden nekazari aberatsen batasun bat.

1884ean legeak onartu zituen sindikatu guztiak, nekazarienak langileenak bezala. Baina nekazariak ez zuten langileen bide bera hartuko: laborarien interesak zaindu behar zituzten, baina ekonomia ere organizatu, nekazariak beren uztak behar bait dituzte saldu eta asko gauza erosi. Sindikalismoak ditu eskutan hartuko sal-erospen kooperatibak, banka-kooperatibak, bai eta laborarien aseguruak.

Baina badira nekazari haundiak eta txikiak, zenbait ehun hektarea egiten duten etxaldeak eta 20 hektareaz behekoak (% 91 Garazi eta Baigorri). Errealitateak bi mugimendu sorteraziko ditu nekazarien artean: laborarien batasunari buruzkoa, alde batetik. Beste batzuek, berriz, diote handien eta txikien interesak ez direla berak eta, beraz, bi sindikatu behar direla. Alde batetik izanen da kazikeek eskutan hartu eta kontrolatu nahiko duten sindikatua eta bestetik nekazariak kontzientizatzea bilatuko duena. Izanen da eskuineko sindikalismoa eta ezkerrekoa.

FNSEA-CNJA

«Fédération Nationale des Syndicats d'Exploitants Agricoles» deitu sindikatua gerra ondoan sortuko da, 1946an, ezkerreko ideologia batekin. Baina berehala eskuindarrek kontrolatu zuten. Hori izanen da azkarrena orain arte; eta luzaz bakarra.

Horren barnean da sortu CNJA («Centre des Jeunes Agriculteurs»), gazteen sindikatua, 1956an, gobernamentuaren laguntzaz; zaharren inobilismoari kontra egiteko gazteen beharra sentitu bait zuen gobernamenduak. Gazteen oposizio hori sindikatu bakar horren barnean gelditu zen, beraz.

FNSEA eta CNJAK gobernamenduarekin eskuz-esku egin dute Frantziako laborantzaren politika orain arte. Politika horren

ezaugarriak, laborantzaren modernizatzea eta nekazarien nonbrea txikitzea dira. Laborari soberakinek lantegietara joan behar zuten. Batzu beren baitarik, baserria txikiegi zutela ikusten bait zuten; bertzeak, berriz, modernizatzeko egin zorrak ezin ordainduz.

MODEF

Denek ez dute politika hori onartu, bereziki txikiek, hiltzera kondenatuak zirenek! Languedoc-eko mahastizainek eta Massif Central mendialdean hazkuntzari emanak zirenek 1959an sortu zuten MODEF sindikatua («Mouvement des exploitations familiales»). Izenak ematen duen bezala, sindikatu honek galdetzen du, familia bat bizierazten duen etxalde batek zutik egon behar duela, nahi bezain txikia izanagatik, eta horretarako behar diren erabakiak hartu behar direla. Komunistek kontrolatzen dute gutxi edo gehiago.

FFA

FFA («Fédération Française de l'Agriculture») sortuko dute, laborantza gobernamentuaren peko gelditzea onartzen ez dutenek. Dirigismoa ez dute onartzen; liberalismoaren aldekoak dira.

CNSTP

1975ean FNSEAtik jalgi ziren, gero, beste batzuekin, CNSTP sortuko zutenak («Confédération Nationale des Syndicats de Travailleurs Paysans»). *Travailleurs* hitz hori, FNSEAREN *Exploitants* hitzari oposatua da: lehenentzat nekazaria langile bat da, bertzeentzat nagusi bat.

FSP

Denbora berean, ikusmole bertsua zuten beste batzuek, oposizioa eginen dute FNSEA barnean. 1981ean sortuko dute FSP («Fédération Nationale des Syndicats Paysans»), ustez eta Mediterrandek bere monopolioa kenduko zion FNSEARI. Aitortu behar da, aldi bat gehiago, bere hitza jan duela presidenteak, eta zerbait

purrukkeria ematen badie beste sindikatuei, FNSEari ematen diola lehentasuna, esklusibitatea ez delarik.

Euskal Herrian

Ipar Euskal Herria, Frantziari jarraiki zaio. Orain arte FNSEA zen jaun eta errege. FNSEaren buruak ziren Crédit Agricole bankuan, Kooperatibetan, Mutualité Sociale aseguruen batasunean eta denetan.

Ipar Euskal Herriko baserriak modernizatu dira, larreak lurberrituz, tresnataz, lan-moldeak berrituz... eta etxe txikien lurrak beretuz, herriak husten zirela. Eta herri huste hori ez da gelditua. Hein batetarik goiti, bizirik ez da herrian; ez denda, ez ostatu, ez eskolarik. Modernizatu dira gure nekazariak, baina zorrez itoak dira eta hatsaren hartzeko astirik ez dute gehiago.

Eta gaurko egoeran, baserri bat hesten baldin bada, non atzemanen dute lana horko jendeek, denetan langabezia delarik?

Ipar Euskal Herrian ere gazte-andana batek ez du onartu FNSEaren politika. Gainera, FNSEA Biarnesen eskutan zegoen, Euskaldunak zinez mutil edo haurtzat zeuzkatela.

40 bat gazte bildu dira zenbait urtez, gutxiz gehienak abertzaleak. 1978an FNSEaren giderrak hartzea Euskal Herrian deliberatu zuten. Hauteskundeak izan zirelarik sindikatuan, bi kantonamendu ez bada, beste guztietan irabazi zuten. Baina Pabera joan eta ez zieten kasu handirik egiten. Bi gertakari ohargarri izan ziren.

Lehenik izan zen ardien gaitz bat, nehork gutxik kasu egiten bait zien artzainei. Paberen baimenik gabe egin zuten manifestaldi bat Baionan. Biacabe subprefektuak «la populace» deitu bait zioten, CRS poliziak igorri, eta hauek artzain bati begi bat galerazi.

Beti artzainekin gertatua da bigarren ekintza. Gehienek esnea *Roquefort* Sozietateari saltzen zioten. Honek Aveyroneko esnea baino gutxiago pagatzen zuen hemengo esnea. Manifestaldi bat egin zen, Larzabalen daukan gaztategi handiaren aitzinean. Pabeko FNSEaren buruek, behin beren baia emanik manifestaldi horri, eza eman zioten gero, eta artzainen bigarren sindikatu bat sortearazi, lehena jadanik FNSEAkoa zelarik. Baina ez zuen Pabek kontrolatzen!

1981ean sozialistak eskuina baino zabalago izanen zirela uste izan zutelarik, talde hori hautsi zen. Gehienek «Euskaldun Labo-

rarien Batasuna» sortu zuten (ELB) CNSTPri federatuz. Bertze batzu FSP horretan sartu ziren.

Zertan diren hemen hiru sindikatu horiek?

FNSEAk Pariseko teoria berak ditu: handi eta txiki batasun berean ikusi nahi. Denei prezio bera pagatu izatea galdetzen du, heldu bait da handiak direla gehienik lagunduak, gobernanduak dirua ematen duelarik. Hala nola, behi esnedunak dituen laborari batek, 20 hektareaz behetik baldin baditu, 21.187 franko irabazten duen; horretan, gobernanduak esnearentzat ematen duen laguntza 8.839 franko. 40-100 hektarea dituen etxalde batek, 58.031 franko irabaziko du, 28.513 frankoko laguntzarekin. Etxalde txikiak, handiak baino hiru aldiz gutxiagoko laguntza izan du!

ELB eta FSPk, aldiz, diote, laguntza ez dela denei berdin eman behar, muga bat finkatu behar dela; muga horretaraino diru-laguntza eman, horretarik goiti batere ez; eman dezagun, muga hori 100.000 pintetan ezartzea proposatzen dute. Mendiko nekazari-entzat, aldiz, 50.000 pintetan, eta laguntza handiagoa galdetzen dute.

Neke da ELB eta FSPren arteko diferentzia ikustea teoria alde-tik. Irudi luke taktika dutela diferentea: ELB gogorrago, FSP eztiago.

1982ko urtarrilean izan ziren hauteskundeak, departamentuko nekazari-ganbarako ordezkariak hautatzeko. Hona Euskal Herriari sindikatu bakoitzak zenbat botu izan zuen. Lehen aldia zen ELB eta FSP presentatzen zirela.

FNSEA	ELB	FSP	MODEF	FFA	Orotara
3.881	2.143	672	262	234	7.194
% 53,96	% 29,79	% 9,38	% 3,64	% 3,25	% 100

Zuberoan ELBk % 52 egin zuen. FNSEAk % 50ez behetik egin zuen, Garazi, Baigorri eta Bastidan.

ELB eta FSPko nekazariak harreman asko badute CFDTko langile batzuekin, familia edo herri bereko dira, edo adiskide.

X.A.

LOS SINDICATOS EN EUSKADI NORTE

LES SYNDICATS EN EUSKADI NORD

El artículo presenta el panorama sindical de Euskadi Norte, en su doble vertiente de sindicatos obreros y agrícolas. Su historia, claro está, está muy ligada a la de los del Estado francés.

Sindicatos obreros

CGT: La «Confédération Générale du Travail» nace en 1892 de la fusión de «Fédération Nationale des Syndicats» y de «Fédération Nationale des Bourses du Travail». En su primera época sufrió el influjo anarquista; en torno a 1917 la presión comunista. En 1922 la mayoría de CGT expulsó a la minoría comunista que fundó la «Confédération Générale du Travail Unitaire» (CGTU). Cuando en 1936 se impone el Frente Popular se unen CGT y CGTU. Después de la guerra el control fue asumido por los comunistas. En 1947 a raíz de las polémicas en torno al proyecto de Constitución de De Gaulle un grupo de militantes se salió y constituyeron la «Confédération Générale du Travail - Force Ouvrière» (CGT-FO), conocida hoy como FO.

«Force Ouvrière» está marcada por el anticomunismo y la independencia respecto a los Partidos. Prefiere la negociación a la lucha. En Euskadi Norte tiene fuerza sobre todo en empresas paraestatales (correos, electricidad, etc).

La CGT está fuertemente controlada por los comunistas. Defiende la lucha de clases. El problema vasco no es político sino cultural. Se han manifestado contra las extradiciones. CGT de Baiona no mantiene relaciones con Euskadi Sur, salvo en algún caso concreto.

FEN: La «Fédération d'Education Nationale» tiene sus antecedentes en «Syndicat National des Instituteurs» (SNI), que en 1920 entró en CGT para salirse de él en 1922. En 1928 con el nombre de «Fédération Générale de l'Enseignement» (FGE), se abre a todos los elementos del mundo de la enseñanza, aunque no fueran maestros. Poco después se transforma en FEN. En la época del Frente Popular se sumaron también ellos. Pero en 1948 decidieron salirse.

Durante mucho tiempo para muchos maestros este sindicato supuso el ser de izquierdas y anticlerical. FEN es partidario de la escuela pública y de la nacionalización de la privada o de su no financiación pública.

El maestro francés ha sido el mayor enemigo del euskara. Hoy se enseña el euskara como asignatura en la escuela pública; se han creado escuelas bilingües. Pero 1/3 estaría a favor de dos redes de enseñanza: una, bilingüe y otra, sólo en euskara.

FEN como sindicato posee una cooperativa de comercios, seguro de coches, seguro social de maestros, etc.

CFDT: En 1919 se constituyó la «Confédération Française des Travailleurs Chrétiens» (CFTC), de la unión de trabajadores cristianos de Lille y de Lyon, que

no estaban de acuerdo con el socialismo rojo y antieclesial de otros sindicatos, inspirándose en la Rerum Novarum.

El «Française» de la sigla, tenía la intención de ir contra el internacionalismo. Era interclasista, sostenía la colaboración entre patronos y obreros. Pero la propia historia lo endureció.

El «Chrétien» de la sigla a la postre también resultó fuente de conflicto. En 1947 se suprimió de sus Estatutos la referencia a la Rerum Novarum. El Congreso de 1960 votó contra la financiación pública de la enseñanza privada. El Congreso de 1964 cambió de nombre: se suprimió «Chrétien» y pasó a llamarse «Confédération Française Démocratique du Travail» (CFDT).

La mayoría vota izquierda. Son socialistas autogestionarios. Defiende la independencia respecto a los partidos y la incompatibilidad de cargos sindicales y políticos.

Recientemente han reestructurado el departamento, dividiéndolo entre Béarn y el País Vasco. Es el sindicato más sensible al problema vasco. Por ello, quizá, pertenece a él la mayoría de los afiliados vascos.

CFTC: Se trata de la minoría en desacuerdo con la transformación en CFDT, en 1964, que prefirió seguir con su denominación original. Se convirtió en un sindicato marginal, menos en las minas del Norte de Francia y en las escuelas cristianas. Pero ha crecido mucho. Es visto como sindicato reformista. No tiene una postura oficial respecto al problema vasco, por ser este un problema político.

Sindicatos agrícolas

Para comprender la vida del País Vasco es tan importante o más conocer los sindicatos agrícolas.

En 1861 se creó la «Société des Agriculteurs Français», que reunía los grandes agricultores del entorno parisino. En 1884 fue legalizado. Pero existen grandes y pequeños agricultores. Este hecho impondrá dos movimientos sindicales. Uno, de derechas, que propicia la unidad de los agricultores, es el controlado por los caciques; otro, de izquierdas, que defiende la necesidad de los sindicatos, ya que los intereses de unos y otros son contrapuestos.

FNSEA - CNSA: La «Fédération Nationale des Syndicats d'Exploitants Agricoles» nace en 1946, con una ideología de izquierda. Rápidamente es controlado por la derecha. En 1956, dentro de él y con la ayuda del gobierno, nace «Centre Nationale des Jeunes Agriculteurs» (CNJA). En connivencia con ellos es como el gobierno ha conducido la política de la modernización de la agricultura y la disminución del número de agricultores.

Contra esta política se constituyó en 1959 el «Mouvement des Exploitations Familiales» (MODEF). La «Fédération Française de l'Agriculture» (FFA). Un grupo salido de FNSEA crea la «Confédération Nationale des Syndicats de Travailleurs Paysans» (CNSTP) en 1975. Todavía en 1981 dentro de FNSEA se constituirá la «Fédération Nationale des Syndicats Paysans» (FNSP).

En el País Vasco: En Euskadi Norte también ha dominado hasta ahora el FNSEA. Se ha impuesto su política de modernización, a costa de endeudarse

fuertemente y vaciar los pueblos. A esta política del FNSEA, que estaba en manos de bearnese, se opuso un grupo de jóvenes, abertzales en su mayoría. En 1978 se presentaron a las elecciones. Pero su éxito electoral no tuvo eficacia por oposición de la dirección en Pau. En 1981 se deshizo dicho grupo. Una mayoría se organizó como «Euskaldun Laborarien Batasuna» (ELB), federándose a CNSTP. Otros entraron en FNSP.

FNSEA sigue defendiendo la unidad de pequeños y grandes agricultores, y una política de ayudas que favorece a los más ricos. A ello se oponen ELB y FSP que, muy afines teóricamente, se distancian en cuanto a la dureza de la acción sindical. En las elecciones de enero de 1982, han copado el segundo y tercer lugar.

L'article présente le tour d'horizon syndical en Euskadi Nord, sous son double aspect de syndicats ouvriers et agricoles. Leur histoire, bien entendu, est étroitement liée à celle de l'Etat français.

Les syndicats ouvriers

CGT: La «Confédération Générale du Travail» est née en 1892 de la fusion de la «Fédération Nationale des Syndicats» et de la «Fédération Nationale des Bourses du Travail». A ses débuts elle subit l'influence des idées anarchistes, puis vers les années 1917 la pression communiste. En 1922 la majorité de la CGT expulse la minorité communiste qui crée la «Confédération Générale du Travail Unitaire» (CGTU). Quand en 1936 le Front Populaire s'impose, la CGT et la CGTU s'unissent. Après la guerre, le contrôle est assumé par les communistes. En 1947, à la suite des polémiques surgies autour du projet de Constitution de de Gaulle, un groupe de militants se sépare et constitue la «Confédération Générale du Travail - Force Ouvrière» (CGT-FO), connue aujourd'hui sous le nom de «Force Ouvrière» (FO).

Le syndicat «Force Ouvrière» est marqué par son anti-communisme et son indépendance vis à vis des Partis. Il préfère la négociation à la lutte. En Euskadi Nord il a surtout de la force dans les entreprises d'Etat (Postes et Télécommunications, EDF-GDF, etc.).

La CGT est fortement contrôlée par les communistes. Elle défend la lutte des classes. Pour elle le problème basque n'est pas politique mais culturel. Elle s'est manifestée contre les extraditions. La CGT de Bayonne ne maintient pas de rapports avec Euskadi Sud, excepté certains cas concrets.

FEN: L'origine de la «Fédération d'Education Nationale» est dans le «Syndicat des Instituteurs» (SNI), qui, en 1920, entre à la CGT pour en sortir en 1922. En 1928, sous le nom de «Fédération Générale de l'Enseignement» (FGE), ce syndicat s'ouvre à tous ceux qui sont concernés par le monde de l'enseignement,

même s'ils ne sont pas enseignants. Peu après il devient la FEN. A l'époque du Front Populaire les militants de la première FEN se joignent à eux, mais en 1948 ils décident d'en sortir.

Pendant très longtemps, pour beaucoup d'enseignants, l'appartenance à ce syndicat a été synonyme du fait d'être de gauche et anticlérical. La FEN est pour l'école publique et la nationalisation de l'école privée ou son non financement public.

L'enseignant français a été le pire ennemi de l'euskara. Aujourd'hui l'euskara est enseigné à l'école publique en tant que matière; des écoles bilingues ont été créées dans le but de concurrencer les ikastolak. Officiellement la FEN n'admet que des classes bilingues, mais 1/3 de ses adhérents est pour l'établissement de deux réseaux d'enseignement: l'un bilingue et l'autre seulement en euskara.

La FEN, en tant que syndicat possède une coopérative de commerces, une assurance de voitures, une caisse de sécurité sociale des enseignants, etc.

CFDT: En 1919 se constitue la «Confédération Française des Travailleurs Chrétiens» (CFTC), de l'union de travailleurs chrétiens de Lille et de Lyon, qui ne sont pas d'accord avec le socialisme rouge et anticlérical des autres syndicats et s'inspirent de l'encyclique *Rerum Novarum*.

Le mot «Française» du sigle avait pour but d'aller à l'encontre de l'internationalisme. Elle était interclassiste, et soutenait la collaboration entre patrons et ouvriers, mais le cours de l'histoire l'a durcie sur ce point.

Le mot «Chrétiens» du sigle est devenu aussi avec le temps une source de conflit. En 1947, la référence à l'encyclique *Rerum Novarum* est supprimée de ses statuts. Le Congrès de 1960 vote contre le financement de l'enseignement privé. Le Congrès de 1964 change le nom: le mot «Chrétiens» est supprimé et le nom du syndicat devient «Confédération Française Démocratique du Travail» (CFDT).

La majorité de ses membres vote à gauche; ils sont des socialistes autogestionnaires. Elle défend l'indépendance par rapport aux partis et l'incompatibilité des fonctions syndicales et politiques.

Recemment le département a été restructuré et divisé entre Béarn et Pays Basque. C'est le syndicat le plus sensibilisé au problème basque. C'est peut-être la raison pour laquelle la plupart des militants basques en font partie.

CFTC: Il s'agit de la minorité en désaccord avec la transformation de la CFDT, lors du Congrès de 1964, et qui a préféré continuer avec sa dénomination originale. A l'époque elle était un syndicat marginal, sauf dans les mines du Nord de la France et dans les écoles chrétiennes. Mais depuis, elle s'est beaucoup renforcée. Elle est considérée comme un syndicat réformiste.

Elle n'a pas de position officielle sur le problème basque parce qu'elle le considère comme un problème politique.

Les syndicats agricoles

Pour comprendre la vie du Pays Basque Nord il est tout aussi important sinon d'avantage de connaître les syndicats agricoles.

En 1861 est créée la «Société des Agriculteurs Français», qui réunit les grands agriculteurs des alentours de Paris. C'est en 1884 qu'il est légalisé. Mais l'existence de grands et de petits agriculteurs poussera à la création de deux mouvements syndicaux: l'un de droite, qui favorise l'unité des agriculteurs et dont le contrôle est aux mains des notables; l'autre de gauche, qui défend la nécessité de deux syndicats puisque les intérêts des uns et des autres sont opposés.

FNSEA - CNJA: La «Fédération Nationale des Syndicats d'Exploitants Agricoles» est née en 1946, avec une idéologie de gauche. Rapidement elle est contrôlée par la droite. En 1956, naît en son sein, et grâce à l'aide du gouvernement, le «Centre National des Jeunes Agriculteurs» (CNJA). C'est en connivence avec ce syndicat que le gouvernement a conduit la politique de modernisation de l'agriculture et de diminution du nombre d'agriculteurs.

En 1959, se constitue, pour contrecarrer cette politique le «Mouvement des Exploitations Familiales» (MODEF), la «Fédération Française de l'Agriculture» (FFA). En 1975, un groupe issu de la FNSEA crée la «Confédération Nationale des Syndicats de Travailleurs Paysans» (CNSTP). Encore en 1981, la «Fédération Nationale des Syndicats Paysans» (FNSP) sera constituée au sein de la FNSEA.

Au Pays Basque: Jusqu'à maintenant, en Euskadi Nord c'est aussi la FNSEA qui a dominé. Sa politique de modernisation s'est imposée au prix d'un endettement considérable et du dépeuplement des villages. A cette politique de la FNSEA, qui était aux mains de béarnais, s'est opposé un groupe de jeunes, *abertzale* pour la plupart. En 1978 ils se sont présentés aux élections, mais leur succès électoral n'a pas eu d'efficacité à cause de l'opposition de la direction à Pau. En 1981 ce groupe s'est dissout. Une majorité s'est organisé sous le nom de «Euskaldun Laborarien Batasuna» (ELB), se fédérant au CNSTP. D'autres sont entrés dans les rangs de la FNSP.

La FNSEA continue à défendre l'unité des petits et des grands agriculteurs et une politique d'aides qui favorise les plus riches. Politique à laquelle s'opposent le ELB et la FNSP qui bien que très proches dans la théorie, s'éloignent quant à la dureté de l'action syndicale. Dans les élections de 1982, tous les deux ont occupé la seconde et troisième places.